

**“GARP CEPHESİNDE YENİ BİR ŞEY YOK” VE “BİR PİYADE
SUBAYININ ANILARI” ADLI ESERLERDE KÜLTÜRÜN KİŞİLİĞE
ETKİSİ BAĞLAMINDA BAŞKARAKTERLERİN ANALİZİ**

**ANALYSIS OF HEAD CHARACTERS IN THE CONTEXT OF THE
EFFECT OF CULTURE ON THE WORKS “NOTHING NEW ON
THE GARP FRONT” AND “MEMORY OF AN INSTALLATION
OFFICER”**

Gökhan Şefik ERKURT³

Birsen ERKURT⁴

Öz

Birinci Dünya Savaşı büyük yıkımlara neden olmuş, insanları hem cephede hem de cephe gerisinde etkileyerek maddi ve manevi büyük kayıpları beraberinde getirmiştir. Birinci Dünya Savaşında savaşan askerler farklı sosyal sınıflardan, coğrafi bölgelerden dolayısıyla da farklı sosyo-kültürel ortamlardan bu korkunç deneyimin içine dâhil olmuşlardır. Toplumun her kesiminden olduğu gibi edebiyatçılar da savaşın kendilerinde meydana getirdiği çöküntüyü kendi uluslarının edebiyatlarına yansıtmışlardır. Bu çalışmada Alman yazar Erich Maria Remarque'nin (1898-1970) “Garp Cephesinde Yeni bir Şey Yok” adlı romanı ve İngiliz şair ve yazar Siegfried Sassoon'un (1886-1967) “Bir Piyade Subayının Anıları” adlı kurgusal biyografisi araştırma nesnelere olarak ele alınmışlardır. Eserlerdeki başkarakterlerin kişisel özellikleri, yaşları ve eğitim durumları üzerinden değerlendirilerek savaşı yaşayış biçimleri ve savaşa bakış açıları incelenmiştir. Başkarakterlerin ait oldukları farklı sosyo-kültürlerin kişiliklerine yansımalarının sonucu olarak bireysel tutumları, duygu

³ Doç. Dr., ADÜ FEF, Alman Dili ve Edebiyatı, ORCID 0000-0002-6826-7970, erkurt@adu.edu.tr, 0532 664 53 40

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, ADÜ SBE, Disiplinlerarası Karşılaştırmalı Edebiyat ABD, ORCID 0000-0002-9600-1619 0533 350 78 20

ve düşünceleri ile grup içi etkileşimleri gözlemlenerek, karşılaştırmalı bir anlayışla değerlendirilmiştir. Edinilen bulgular grup ve toplumsal kültürün sosyal kişiliğe düşünce ve davranış bağlamında etkisi olduğu ve her iki eserde de başkarakterler üzerinden gözlemlenebildiği yönündedir.

Anahtar Sözcükler: Edebiyat İncelemesi, Kültürel Kişilik, Karakter Analizi, Remarque, Sassoon

Abstract

The First World War caused great destruction, affecting people both at the front and behind the front, bringing great material and moral losses. Soldiers who fought in the First World War were involved in this terrible experience from different social classes, geographical regions, and therefore from different socio-cultural environments. Like all parts of the society, literati also reflected the depression caused by the war on their own nation's literature. In this study, German writer Erich Maria Remarque's (1898-1970) novel "Nothing New on the Western Front" and the fictional biography of English poet and writer Siegfried Sassoon (1886-1967) "Memoirs of an Infantry Officer" are used as research objects. Have been addressed. The personal characteristics of the protagonists in the works were evaluated through their ages and educational status, and their way of living and perspectives on the war were examined. As a result of the reflection of the different socio-cultures of the protagonists on their personalities, their individual attitudes, feelings and thoughts, and in-group interactions were observed and evaluated with a comparative understanding. The findings are that group and social culture have an effect on social personality in the context of thought and behavior and can be observed through the main characters in both works.

Keywords: Literary Analysis, Cultural Personalit, Character Analysis, Remarque, Sassoon

Giriş

Yaklaşık yirmi bir milyon insanın öldüğü Birinci Dünya Savaşı önceki yüzyılda gerçekleşen tüm savaşlardaki en yüksek can kaybının yaşandığı savaş olarak bilinmektedir. Bu can kayıplarının yaklaşık yarısının askerlerden oluştuğu tahmin edilmektedir (bkz. Gözcü, 2016: 138). Birinci Dünya Savaşına katılan askerlerin en önemli amaçları doğal olarak ülkelerini korumaktır. Askerlerin yeni tanıştıkları tertipleriyle bu ortak amaç doğrultusunda bir araya geldiklerinde ihtiyaç duydukları diğer bir unsur da hayatta kalmayı başarabilmektir. Ancak hayatta kalmanın yanında düzen, tertip ve disiplin içinde ortak hareket etmenin ve dayanışma göstermenin aynı zamanda savaşın gidişatını da etkileyeceği bilinmektedir. Ortak amaç doğrultusunda bir araya gelmiş olan bu gençlerin savaş öncesi hayatlarında farklı eğitimlerden, farklı yaşayış tarzlarından ve en önemlisi farklı sosyo-ekonomik ortamlardan gelip yeni bir grup oluşturmaktadırlar. Her biri, geldikleri sosyo-kültürün birer temsilcisi olarak bu yeni grubun kültürü içerisinde hem etkilenme hem de etkileme potansiyeline sahip olmaktadır. Dolayısıyla sahip oldukları kültürel birikimlerin onların davranışlarına, hayat görüşlerine, duygularına, eğilimlerine ve beklentilerine yansıdığını söylemek olanaklıdır.

İnsanın düşünce ve davranışlarının, hayatın görünen ve bilinen taraflarına yansımaları olan kültürün çok çeşitli tanımları vardır. 19. Yüzyılda “uygarlık” (civilisation) anlamını almasıyla kültür teriminin kapsamı genişlemiştir. İnsan bilimci Bozkurt Güvenç’in (1926-2018) bildirdiğine (2011: 129) göre, 1871’de İngiliz insan bilimci Edward Burnett Taylor (1832-1917), insan bilimcilerince benimsenen “bilimsel” bir kültür tanımını ortaya koymuştur. “Kültür, ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür”. Felsefeci Nermi Uygur (1925-2005), Kültür Kuramı adlı kitabında kültürü tanımlarken, insanın ortaya koyduğu, içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik olarak dile getirmektedir. Uygur’a (2003: 17) göre; ““Kültür” deyimiyse insan dünyasını taşıyan, yani insan varlığını gördüğümüz her şey anlaşılabilir. Kültür, doğanın insanlaştırılma biçimi, bu insanlaştırmaya özgü süreç ve verimdir. Kültür, insanın kendini kendi evinde duymasını sağlayacak bir dünya ortaya koymasıdır”.

Görüldüğü gibi kültür kavramı toplumu oluşturan her türlü anane, yaşayış ve sanat varlıklarının tümü olarak görülmektedir. Dolayısıyla kültürün, bireyin davranışlarına yansımaları da yadsınmaz bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aşamada, kişilik ve kültür arasındaki etkileşim odaklı ilişkiyi gözlemlemekte ve değerlendirmekte yarar vardır. Bilindiği üzere birey, sosyal bir parçasıdır. Dolayısıyla ilk sosyalliğini sosyal yapının en küçük birimi olan ailede yaşar. Böylelikle bireyin, kültür alışverişi de aileyle birlikte başlamış olur. Bireyin kişiliği, ilk zamanlar sadece kültürden beslenerek oluşmaya başlar ve zamanla genetik olarak kendisinde barındırdığı özellikleri de kapsayarak kişilik oluşumu devam eder. Dolayısıyla bireyin bakış açısına ve yaşam tarzına yön veren parametrelerden olan kültürel birikim ve kalıtsal özellikler, sosyal yaşam içinde önemini ortaya koyar (bkz. Erkurt, 2017: 130). Kişilik, yaşadığımız toplumda doğal bir sonuç olarak çeşitli sosyal rollerin de etkisiyle karmaşık bir bileşimdir. Başkalarıyla birlikte ya da başkalarına karşı girilen ilişkiler bu sosyal rol ve kişilik içerisinde ön plana çıkan unsurlardır (bkz. Fichter, 2009: 34). Kısacası kültürün, sosyal çevre ve genetiğin, bireyin yaşam tarzına ve dünyaya bakış açısına yön verdiğini dolayısıyla da kişiliği oluşturduğunu söylemek yerinde olacaktır. Buradan hareketle bireyin içinde yaşadığı toplumun bir parçası olarak, sosyal kişiliğini hem bireysel hem de toplumsal anlamda kendini nasıl görünür kıldığına değinmenin faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Bu bağlamda düşüncemizi destekleyebilecek olan ve adına “Kültürelcilik” de denilen “Kültür Hareketi” çalışmanın amacına yönelik olarak açıklık getirilmesi gereken bir kuram olarak karşımıza çıkmaktadır. “Kültür Hareketi” 1930 – 1960 yılları arasında antropoloji alanında etkin olmuş ve dikkat çekmiştir. Bu akım, kişilik ve kültür arasındaki ilişkileri incelemesi sebebiyle “Kişilik ve Kültür” hareketi olarak da anılmaktadır (bkz. Journet, 2009: 175). Bu sava göre kişilik kültürle oluşmaktadır. Akım temsilcilerinden insan bilimci Ralph Linton (1893-1953), “temel kişilik” kavramı üzerine çalışmalar yapmış ve The Study of Man adlı çalışmasında, aile, okul, din gibi “temel kurumlar”ın bireyin sosyalleşmesini sağladığını öne sürmüş ve böylelikle kişiliğin kültür içerisinde oluştuğunu belirtmiştir (bkz. Journet, 2009: 178).

Anlaşılabileceği üzere kültür ile kişilik konusunda yapılan çalışmalarda etkin unsur olarak ağırlığın, kültüre verildiği görülmektedir. Kültürün, kendi üyelerinin kişiliklerini ne dereceye kadar şekillendirdiği üzerine durulmuş ve araştırılmıştır. Kültür-kişilik alanındaki

bu yaklaşımı, en iyi biçimde, ifade edenlerden biri yukarıda da sözünü ettiğimiz Amerikalı insan bilimci Ralph Linton'dır. Ona göre; "Kültür sosyal bir verasettir". Bununla kast ettiği bireyin kültür içerisinde temel bir kişilik kazandığı hususudur. Linton'a göre özel karakter unsurlarının bu temel üzerine kurulmuş olmaları dikkat çekicidir (bkz. Journet, 2009: 179).

Psikolog Fatma Başaran'a (1974: 13-14) göre kişilik, Latince kökenli bir kavramdır. Persona'dan (aktörün maskesi) türetilmiştir. Kişiliği oluşturan etmenlerin, bireyin doğuştan getirdiği genetik özellikleri ve yaşamı boyunca sonradan kazandığı ve öğrendiği unsurların bir araya gelmesiyle oluştuğunu belirtir. Ona göre kişilik, biyolojik ve kültürel özelliklerin bir sentezidir.

Çalışmanın devamında, yukarıda verilen sosyolojik ve kültür bilimsel bilgiler üzerine araştırma nesnelere olan eserlerde başkarakterler üzerine incelemeler yapılması hedeflenmiştir. Öncelikle *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* adlı romanda çalışma gereği görülmüştür. Başkarakter olan genç alman asker *Paul*'ün üzerinde yapılacak olan gözlemler sonrası *Bir Piyade Subayının Anıları* adlı metin üzerinde *George* karakteri üzerine aynı yöntemlerle incelemeler yapılacaktır.

Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok adlı romanda Paul karakteri

Alman yazar Erich Maria Remarque'nun kaleme aldığı eseri, 1929 yılında yayınlanmasının ardından 1933 yılında Almanya'da Nasyonal Sosyalist rejim döneminde yasaklanmış ve yakılmış olduğu bilinmektedir. On dokuz yaşındaki bir gencin gözünden anlatılan hikâye otobiyografik eser olma özelliği göstermektedir.

Eserin başkarakter Paul henüz on dokuz yaşındadır. Savaş, Paul ve genç arkadaşlarına dönemin Almanya'sının burjuvazi sınıfı tarafından bir ülkü olarak sunulmuş olduğu bilinmektedir. "Biz dördümüz de on dokuz yaşındayız, dördümüz de aynı sınıfta talebe iken askere alındık" (Remarque, 1971: 13) gibi ilkelerle büyütülen gençlerin, okullarında öğretmenleri tarafından da bu ilkelerle eğitilmesi sonucu, topluma militarist bir kültürün egemen olması sağlanmıştır.

Paul'ün metin içindeki; "Kantorek, beden eğitimi derslerinde bizlere öyle nutuklar çaktı ki, bütün sınıf tabur olup onun komutasında şubeye gittik, askere yazıldık" (Remarque, 1971: 28) ifadesinden dönemin manipülatif kültürü ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü gibi hâkim kültürün etkisiyle Paul, kahramanlık hayalleriyle yaşının küçük olmasına rağmen, henüz hayatının baharını yaşamadan savaşta er olarak yerini almıştır. Zaten dönemin

Almanya'sının savaş yanlısı tutumu ve hâkim kültürün ailelere sirayet etmesi sonucu, savaşa gitmeme gibi ikinci bir şanslarının da olmadığı da romanda geçen bu çarpıcı sözlerle gözler önüne serilmektedir;

“Yalnız, içimizden biri duraklıyor, bizimle gelmek istemiyordu: Jozef Behm, şişman, sevimli bir çocuk. Ama sonunda razı oldu, başka türlü de yapamazdı zaten. Belki daha birçokları onun gibi düşünmüşlerdi; ama hiçbiri katılmamazlık edemezdi; çünkü bu sıralarda anneler babalar bile hemen korkak damgasını yapıyorlardı insana. Ne yapalım ki, insanlar farkında değillerdi işin” (Remarque, 1971: 28).

Paul, birçok genç gibi yaşadığı topraklarda hâkimiyet kurmuş olan savaş yanlısı kültür içerisinde, savaşmanın kendisine kahramanlık unvanı getireceğine inanmış, ailesi tarafından dışlanma korkusunun da eşlik etmesiyle birlikte o doğrultuda da savaşın kendisine manen kazandıracaklarının umuduna kapılmıştır. Paul'ün varlıklı bir ailenin çocuğu olmamakla birlikte yaşı itibarıyla de kolay yönlendirilebilir olduğu görülmektedir. İçinde yaşadığı kültürün etkisiyle savaşta yer alması sonucu kendisine kahraman gözüyle bakılacağı düşüncesinin yarattığı heyecana yenik düşüp, gerçekleri göremediği de eser içerisinde tespit edilebilmektedir.

Paul, kahramanlık hayallerinin gerçekleşme olasılığı ile yaşının vermiş olduğu tecrübesizlikle dönemin gençleri gibi kendini kanıtlama çabasına kapılmıştır. Hevesle gittiği cephede, durumun Almanya'daki burjuva sınıfının savaş yanlısı propagandalarındaki ve öğretmenlerinin anlattığı gibi olmadığını yaşayarak görmekte ve kandırılmışlık duygusuyla sistemin içinde olan herkesi eleştirmeye başlamaktadır. Paul'un düşünce dünyasında savaş süresince bir değişimin gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

“Kantorek gibi daha binlercesi, kendilerini hiç sıkıya sokmadan en mükemmeli yaptıklarına emindirler. Ama onların iflası da, işte bu noktada bizim için. Onlar on sekiz yaşındaki bizleri yetişkinler dünyasına; çalışma, vazife, kültür, ilerleme dünyasına; geleceğin dünyasına ileten yol göstericiler olmalıydılar. Biz zaman zaman, onları alaya aldık, onlara ufak tefek oyunlar oynadık, ama temelde inanıyorduk onlara. Daha geniş bir anlayış, daha insanca bir bilgi, düşüncelerimizde, temsilcileri oldukları otorite kavramıyla birleşiyordu. Şu var ki gördüğümüz ilk ölü, bizdeki bu inancı paramparça etti. Yaşımızın onların yaşından daha saygıdeğer bir yaş olduğunu anladık; onlar bizden sadece laf ebeliğinde, becerikli oluşt üstündüler. İlk yayılım ateş, bize onların yanlısını gösterdi; onların bize öğrettikleri dünya görüşü, bu bombardıman karşısında yıkılıverdi” (Remarque, 1971: 32).

Vatanseverlik duygularıyla savaşa katılan Paul'ün yukarıdaki satırlarla inancını kaybetmeye başladığı görülmektedir. Savaş meydanlarında savaşmanın onlara dayatıldığı veya öğretildiği gibi bir cesaret sembolü, bir kahramanlık göstergesi olmadığını anlamıştır. Cephede Alman askerlerinin Fransız askerlere karşı verdiği mücadelede Paul, dehşet içinde sayısızca olaya şahit olmuştur. Kolları, bacakları kopanlar, tel örgülerde asılı kalan cansız bedenler, kafaları bedenlerinden ayrılmış gençler, organları parçalananlar ve bunun gibi birçok ölüm ve acı çekme anları Paul için kendisinde geri döndürülemez yıkımlara yol açmıştır. Günlük olarak çok az bir kumanyayla, cesetlerin ve can çekişen yaralıların ortasında yaşam mücadelesi verirken bir yandan da gördükleriyle birlikte her geçen gün savaşın anlamsızlığına vurgu yapmaktadır. Paul, savaş her türlü dehşet anını cephede görmüş olmasına rağmen korkaklığa teslim olmamış gururlu ve cesur bir genç portresi çizmektedir.

“Paul’un cesur tavırları onu savaşın her türlü ortamında elinden geleni yapmaya yönlendirmiştir. Zira onun “...neşeli askerlerizdir,...” cümlesi gerçekten de savaş esnasında neşeli olduğunun değil savaşa karşı ve ayakta kalmak için kendisinde toplamaya çalıştığı bir güç unsuru olduğunu göstermektedir. “Biz somurtkan yahut neşeli askerlerizdir, yola çıkarız, cephenin başladığı bölgelere geldik mi insan hayvan karışımı bir benliğe bürünürüz” (Remarque, 1971: 115).

Savaşta umduğunu bulamamak onu hayal kırıklığına uğratmış ve genç yaşında derin bir olgunluğa erişmesine neden olmuştur. Hem bir eleştiri hem de ‘başa gelen çekilir’ düşüncesiyle savaşmayı ve dolayısıyla sağ kalmayı kendisine görev bildiğinin göstergesi olan aşağıdaki ifadeleri tespit ettiğimiz bu düşünceyi destekler niteliktedir. “Onlar devlete hizmeti en büyük fazilet diye vasıflandırırken biz artık ölüm korkusunun daha baskın olduğunu anlamış bulunuyorduk. Ama yine de isyan etmedik, askerden kaçmadık, korkak olmadık” (Remarque, 1971: 32-33).

Paul askerliği devam ederken çıktığı izinde, sivil kıyafetlerine alışmamıştır. Onları giydiğinde, yadırgar. Babasının arkadaşlarının askerliğini sorması üzerine onlara bunu anlatmanın hiçbir öneminin olmadığını düşünür ve anlatmak istemez. Paul’a göre savaşı yaşamayan birisine, savaş ortamını anlatmak anlamsızdır, çünkü bu savaşı yaşamayanların anlayacağı bir şey değildir. Bu sebeple anlatma çabasına girmez. Romanda Paul karakterinin daha sonra örneklerinin verilebileceği bunun gibi birçok yerde yabancılaşma yaşadığını görmek mümkündür.

Burada kast edilen yabancılaşmanın ne olduğunu açıklamak için felsefe, sosyoloji ve kültür bilim kuramcılarında faydalanmak yerinde olacaktır. Yabancılaşma kavramının felsefe tarihinde Alman düşünür George Wilhelm Friedrich Hegel (1770- 1831) tarafından dile getirildiği görülmektedir (Timuçin 1992: 16). İnsanın özünden kopması anlamında Hegel'in kullandığı yabancılaşmanın kökeninde duygusal bir zeminden bahsedilmektedir. Daha sonra başka anlamlar da ifade den yabancılaşma kavramı Karl Marx'da üretim ilişkileri bağlamında yalıtılma ve tatmin edici bir toplulukta ortak yaşamdan uzak kalma şeklinde tanımlanmaktadır (bkz. Smith, 2007: 22). Marx'ın dile getirdiği yabancılaşma her ne kadar üretim ilişkileri üzerinden okunsa da bir dia-kültür (grup kültür) olarak tanımlanabilen proleter sınıf içinde de bireyin gerek sosyale gerekse kendine yabancılaşmayı da ifade ettiği dikkate alınmalıdır (krş. Öymen, 2018: 121).

Bu bilgiler ışığında Paul'ün ne tür yabancılaşma yaşadığı sorusu akla gelmektedir. İçinde bulunduğu bu durum bireysel mi toplumsal mıdır? Karakterin ağzından verilen ipuçları yaşadığı yabancılaşmanın iki yönlü olduğunu göstermektedir. Gerek toplum ve toplumun diğer bireylerine karşı savaş öncesi ruh ve düşünce durumunun aksine davranışlar sergilemekle toplumsal bir yabancılaşma içerisindeyken, sivil hayatta giydiği kıyafetlere karşı bile yadırgayıcı bir düşünceye kapılması da bireysel ve içsel bir yabancılaşma yaşadığını göstermektedir.

Romanın ilerleyen bölümünde Paul'ün içsel olarak yaşadığı kendinden uzaklaşmanın, Hegel'in ortaya koyduğu içsel yabancılaşma kavramına (bkz. Hegel, 2017: 357) örnek teşkil edecek nitelikte olduğunu düşünmekteyiz. Eserde Paul, kaçak olduklarını, kendilerinden kaçtıklarını, artık dünyayı fethetmek istemediklerini dile getirmekte ve bu yönde haykırışını dışa vurmaktadır. On sekiz yaşındayken tüm hayallerinin patlayan ilk mermiyle yıkıldığını anlatarak, arzularının artık gerçekleşmeyeceğini anlamış olmanın kabullenişini yaşamaktadır. İnancını yitirdiği bu aşamada artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını dile getirmektedir (bkz. Remarque, 1971: 179).

Paul'ün bireysel olduğu kadar toplumsal yabancılaşma da yaşadığı tespit edilmiştir. Romanın devam eden bölümlerinin satır aralarında da Paul'ün yaşadığı toplumsal yabancılaşma yaşadığı da görülmektedir. Paul, arkadaşı Kropp ile birlikte cepheye, eskilerden kalma bir afiş görür. Bunun bir cephe tiyatrosu afişi olduğunu söyleyip afiş üzerindeki genç bir kız hakkında yorum yaparlar. Kızın ne denli güzel olduğunu, gözlerini, bacaklarını, ince burnunu, kırmızı dudaklarını tasvir ederken onun inanılmayacak derecede

temiz olduğu dikkatlerinden kaçmaz. Kız hakkında yaptıkları yorumlar, Paul'ün topluma nedeli uzaklaştığını ve dolayısıyla toplumsal yabancılaşma yaşadığını ortaya koymaktadır.

“Kropp'la ben, gözlerimizi dört açmış, bu afişi seyrediyoruz. Hala böyle tahta perdedeki kız bir harika bizim için; dünyada böyle şeyler de olabileceğini tamamen unutmuşuz, şimdi bile gözlerimize inanmıyoruz. Yillardır buna benzer bir şey görmedik şüphesiz” (Remarque, 1971: 287).

Eserde zaman zaman kendini gösteren başkarakterin yabancılaşma eğiliminin sebeplerinden birinin de onun savaş ve savaşmak hakkında doğru bildiği yanlışlar olarak görünmektedir. Savaş öncesi, içinde bulunduğu toplumun hâkim kültürünün ona ve dönemin gençlerine yönelik gerçekleştirdiği savaş yanlısı manipülasyonların yol açtığı beklentilerin karşılığını sahada bulamamıştır. Cephede ve cephe arkasındaki ağır şartları genç yaşta tecrübe etmiş olması yaşadığı hayal kırıklığıyla birleşince olayları kabullenmesine de yol açmaktadır. Sisteme eleştirel yaklaşımını sürdürmesine rağmen savaş ortamındaki bu kabullenışı ve farkındalığı onun içsel bir olgunluk yaşadığını da ortaya koymaktadır. Roman içinden vereceğimiz örnek de bunun açık göstergelerinden biridir.

“Kapıları yoktu bu helaların; yirmi kişi bir vagona gibi yan yana oturur. Bir bakışta yirmisini de görmek mümkündür; öyle ya, askerın daima gözaltında bulunması gerek. O gün bugün, o azıcık utancı yendiğimiz gibi, çok şeyler de öğrendik. Zamanla daha nelerin ustası olmadık ki!” (Remarque, 1971: 21).

Paul karakterinin analizinde göze çarpan diğer bir önemli husus da yabancılaşmanın aksine grup içerisinde gösterdiği dayanışma davranışlarının tümüdür. Gözlemlendiğinde içinde bulunduğu askeri birlikte, diğer bireylerle beraber ortak bir amaç etrafında dayanışma gösterdiği görülmektedir. Sivil topluma ve bireylerine karşı geliştirdiği yabancılaşma düşünce ve davranışının aksine askeri birlikteki bireylerle, tüm farklılıklarına rağmen dayanışma içerisinde davranmaktadır. Birbirlerinden farklı sosyo-kültürlerden gelen askerlerin tümü, aynı amaç doğrultusunda bütünsel bir dayanışma sergilemektedirler. Hem aynı işleri ve görevleri yaparak birbirlerinin eksikliklerini tamamlamakta hem de görev bölümüyle farklı görevleri ortak bir amaç doğrultusunda yapmak için dayanışmaktadırlar.

Bu aşamada bir başka kültür bilimci ve felsefeci Emile Durkheim'ın (1858- 1917) iki önemli kavramına değinmek yerinde olacaktır. Bunlar mekanik ve organik dayanışmadır (bkz. Smith, 2007: 23). Birlikteliklerin, birer er olarak, yaptıkları aynı iş alanı içerisindeki tek tip oluşları, tek bir görevi yerine getirmeleri ve bu esnada birbirlerinin açıklarını kapatıp, birbirilerine destek vermeleri mekanik dayanışma kavramına örnek teşkil etmektedir. Bir kültürel grup içerisinde tek tip bir işi, görevi dayanışarak yapan bireyler, bu tip bir

dayanışmayı yerine getirmektedirler (krş. Smith, 2007: 23). Paul de diğerleri gibi bu tip bir dayanışma eylemi içerisinde olduğuna göre toplumsal bir dayanışma sahasında mekanik anlamda aktif olarak bulunmaktadır. Eserde cephe gerisinde geçen olayların yer aldığı iki örnekle bu mekanik dayanışma eylemine örnek teşkil edebilecek deliller de bulunmaktadır.

Siperlerde yiyeceklerini lağım farelerinden korumak için barınağın ortasına ufaladıkları ekme kırıntılarını atıp ellerinde kürekle farelerin gelmesini beklemektedirler. Farelerin gelmesi ile birlikte ışığı yakıp hep beraber farelere kürekle saldırıp, onları öldürdükten sonra leşlerini siperden uzaklaştırmaları dikkat çekmektedir (bkz. Remarque 1971: 205-207). Romanın bir başka bölümünde ise Paul ve arkadaşlarının bitlenmelerinin ardından, bitleri birlikte nasıl temizledikleri anlatılmaktadır. Hepsi üstünü çıkarmış halde bir halka oluşturur ve birbirlerinin bitlerini temizlerler. Ardından tutabildikleri bitleri ısınmış tavaya atarak ortak sorunlarına dayanışma içerisinde hızlı çözüm ürettikleri görülmektedir (bkz. Remarque 1971: 154). Bu iki örnek Paul ve arkadaşlarının aralarındaki mekanik dayanışmaya eser içerisinde delil sunmaktadır.

Eserde, Durkheim'in, toplumsal organik dayanışma kavramına uygunluk gösteren bölümlerin de değerlendirilerek ele alınması yerinde olacaktır. Paul ve arkadaşlarının cephe gerisinde birbirlerinden farklı görevlerle ortak bir amacı yerine getirmek için dayanıştıklarını belirtmiştik. Farklı iş bölümü ve görev bilinciyle hareket eden grup üyelerinin birbirleri arasındaki dayanışma eylemi diğer bir unsur olarak göze çarpmaktadır. Paul ve arkadaşının, cephede yaralı bir askeri hayatta tutabilmek için ayrı ayrı sorumluluk üstlenmeleri ve gösterdikleri çaba buna örnek teşkil etmektedir.

Paul ve arkadaşı Kat, çarpışma esnasında bir genç askerin ağır yaralı olduğunu görürler ve onun hayatta kalması için ellerinden geleni yaparlar. Yaralının durumu gözlerini aralayamayacak kadar ağırdır. İki arkadaş yaralının pantolonunu kesip kalçasını açarlar, kemik parçalarıyla dolu bir pelte yığınıyla karşılaşır. Paul, yaralı askerin şakaklarını ıslak parmaklarıyla ovarken bir yandan da çay yudumlatmaya çalışmaktadır. Kat ise, yaralara yetmesi için iki paket pamuğu mümkün olduğu kadar birbirinden ayırarak yaraların üzerine baskı yapmaktadır. Adeta birer sağlık çalışanı veya hemşire gibi davranarak yaralı askere müdahale ettikleri ve olanaksızlıklar içerisinde çare üretmeye, onu hayatta tutmaya çalıştıkları aşağıdaki alıntıda görülmektedir.

“Üzerlerine hafifçe bağlamak için bir bez parçası arıyorum. Yanımızda hiçbir şey kalmamış; bunun için yaralının pantolonunu biraz daha sıyırıyor, donundan bir parça yırtarak sargı yerine kullanmayı düşünüyorum. Fakat donu yok. Yüzüne daha dikkatli bakıyorum: Deminki sarışın çocuk bu. Kat, o aralık, ölmüş bir neferin ceplerinden sargı paketleri çıkarıyor, yarayı bunlarla dikkatlice sarıyoruz” (Remarque, 1971: 147-148).

Başka bir örnekte de, düşmanın taarruza geçmesiyle Paul’un da içinde bulunduğu birliğin topçusu çatışmanın fitilini yakmıştır. O andan itibaren tek bir amaç doğrultusunda farklı görevlerin bir silsile halinde yerine getirilmeye çalışıldığı dikkat çekmektedir. Romanda farklı görevlere sahip erlerin ortak bir amaç uğruna birbirleriyle nasıl dayanışma içerisinde oldukları şöyle ifade edilmektedir: “Makineliler takırdıyor, tüfekler çatırdıyor, taarruz edenler ilerlemeye çalışıyorlar. Haine ile Kropp el bombalarını kullanmaya başlıyorlar. Mümkün olduğu kadar çabuk atıyorlar, birisi onlara bombanın sapını çekip uzatıyor, onlar da fırlatıyorlar” (Remarque, 1971: 229).

Durkeim’in toplumsal dayanışma adına iki önemli kavramından biri olan organik dayanışmaya cephe gerisinden de bir örnek vermek uygun olacaktır. Askerlerin bir kısmının bükülmüş, sivri demir çubukları taşıırken diğer bir kısmının dikenli tel bobinlerine ortadan düz kazıklar geçirerek onları taşımaları, yolda giderken birbirlerini mermi çukuruna girmemeleri ve vurulmamak için sık sık uyarmaları yine aralarındaki iş bölümünün yanında dayanışma içerisinde olduklarını ortaya koymaktadır (bkz. Remarque: 1971: 118).

Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere birbirinden farklı iş bölümü ve görevleri olan Paul ve arkadaşlarının cephe ve cephe gerisinde ortak bir hedef doğrultusunda görevlerinin bir bütün halinde birlikte yerine getirmeleri Durkheim’in toplumsal organik dayanışması kavramı üzerinden ele alınabilir ve değerlendirilebilir niteliktedir. Sonuç olarak Paul, yabancılaşma durumunu sivil hayatın unsurlarına ve taraflarına karşın hem bireysel hem de toplumsal anlamda yaşamakta iken askeri grup ve taraf içerisinde ise kültürel ve sosyo-ekonomik tüm farklılıklara rağmen diğer askerlerle dayanışma içerisinde düşünsel ve davranışsal tutum sergilemektedir.

Bu inceleme anlayışına bağlı kalarak diğer araştırma nesnemiz olan Bir Piyade Subayının Anıları adlı kurgusal biyografide George karakteri üzerinde de inceleme yapmak çalışmanın amacı ve karşılaştırma yöntemi bağlamında önem arz etmektedir.

Bir Piyade Subayının Anıları Adlı Kurgusal Otobiyografide George Karakteri

İnceleme nesnemiz olan *Bir Piyade Subayının Anıları* adlı eser, kurgusal otobiyografik özellik göstermektedir. Dolayısıyla eserin başkarakteri olan George Sherston'ın Sassoon'un kendi savaş tecrübesinden yararlanarak ortaya koyduğu bir karakter olarak varsayılmalıdır. Bu çalışmada, inceleme nesnelere üzerinden kültürün ve sosyal çevrenin bireyin yaşam tarzına ve dünyaya bakış açısına yön verdiğini dolayısıyla da kişiliğe etki ettiğini daha önceki bölümlerde belirtmiştik. Bu minvalde kurgusal otobiyografi olan eserinde Siegfried Sassoon'un yarattığı George karakterinin, yazarın, savaştan önceki yaşam tarzından, içinde bulunduğu kültürden ve savaş sırasında yaşadığı duygu ve geliştirdiği düşüncelerinin toplamı olduğu anlaşılmaktadır.

Siegfried Sassoon, Birinci Dünya Savaşında yirmi yedi yaşındayken bizzat yer almış İngiliz şair ve yazardır. Sosyo-ekonomik bakımdan güçlü konumda olan Sassoon, İngiltere Brighton'da büyük evler, İskoçya'da spor tesisleri satın alan varlıklı ve tanınmış bir ailenin mensubudur. Köklü bir aile geleneğine ve maddi imkânlarla sahip olan Sassoon'un doğayla iç içe olabileceği özel zevkleri mevcuttur. Çocukluğunun İngiltere'nin kırsal kesimlerinde geçmesi dolayısıyla Sassoon, doğayla iç içe, sevdiği uğraşlarla vakit geçirerek gençliğini yaşamış bir doğa hayranıdır (Güllübağ, 2014: 160-61) ve bunu savaşın korkunç anlarında dâhil cephede ya da cephe gerisinde eserine yansıttığı doğa tasvirleriyle ortaya koymaktadır. "Bulanık turuncu bir günbatımıyla birlikte, akşam sakin ve bulutlu bir gökyüzüyle çöktü. Devedikenleri ve gül çimenlerin arasında oturup, aşağıdaki çukurda gruplar halindeki dört taburu düşünceli düşünceli izledim" (Sassoon, 2000: 54).⁵

Eserde kendisi üzerinden kurguladığı George karakterinin, savaşın korkunç yüzünün ardında bile doğanın güzelliklerini görüyor olması, Sassoon'un çocukluğunda, doğa sevgisinin hâkim olduğu bireysel kültürüne dayanmaktadır. Doğaya olan hayranlığı eserde çeşitli ifadelerde gözlemlenebilmektedir. "Ertesi akşam teyakkuza geçmeden önce, için için yanan gün batımını izliyordum ve gökyüzünün savaşın kötü yanlarını unutturan bir yanı olduğunu düşünüyordum" (Sassoon, 2000: 29).

⁵ Sassoon S. (2000). *Memoirs of an Infantry Officer*. Kent: faber and faber. (Eserin ve alıntı metinlerin çevirisi Doç. Dr. Mustafa Güllübağ'a aittir).

Sassoon, George'un ağzından doğanın sunduğu güzellikleri tasvir ederken havanın zindelik veren ferahlığı diye bahsetmektedir. Bir nehrin kıyısındaki Bussy köyünün ilerisinde yüksek ağaç sıralarından etkilendiğini ve onlara nasıl baktığını hatırladığını vurgular. Bu ağaçların savaşı bile kendisine dost olarak gösterdiğini ifade eder (bkz. Sassoon, 2000: 140).

Doğa hayranlığının yanı sıra maddi imkânlarının da elverişliliği Sassoon'u diğer üst sınıf ailelerin çocukları gibi eğitimini paralı okullardan alma olanağı vermiştir (Güllübağ 2014: 160). Sassoon, ülkemizde lise eğitime denk düşen çağlarında yaz kamplarında askeri eğitim almıştır. Subay yetiştirme kampları olarak da bilinen eğitimlerde çocuklara ideolojik olarak imparatorluk fikirleri aşılacak askeri eğitimden geçtikleri bilinmektedir. İngilizlerin Antik Yunan hayranlıklarından (Demirhan, 2012: 41) doğan mükemmel atlet yapılı erkek figürü, eğitim alan gençler için ulaşılması gereken mutlak bir hedef olarak gösterilmekteydi. Dolayısıyla İngiliz ortaöğretimi subay yetiştirme kamplarına hazırlık kurumu gibi çalışmakta ve fiziksel efor gerektiren aktivitelerden oluştuğu bilinmektedir. Sassoon'un da bu tarz bir İngiliz eğitiminden geçmesi ve eserin otobiyografik özelliği göz önünde bulundurulduğunda George'un da İngiliz hayranlığının altında Antik Yunan'ın mitolojik efsaneleri ve eğitim sisteminin olduğu görülmektedir (bkz. Güllübağ, 2016: 66-72).

Subay yetiştirme kamplarında eğitim gören George'un savaşçı ruhunun, aldığı eğitimlerden geldiğini söylemek mümkündür. Bu minvalde George'un savaşa hem bedenen hem de içsel olarak hazır olduğunu söylemek doğru olacaktır. Ülkesini savunmak adına da savaşa gönüllü olarak katılması ve cephedeki cesareti de bu düşüncemizi destekler niteliktedir. Daha önce de üzerinde durulduğu gibi George karakterinin kurgulanan bu cesareti eserin yazarı Sassoon'un özyaşamında askeri sahada göstermiş olduğu cesaretin ta kendisidir. Bu konuda filolog Mustafa Güllübağ Siegfried Sassoon'un cesur bir asker olduğunu ve gece devriyelerinin olduğu zamanlarda düşman siperlerine gizlice yaklaşıp düşman askerini alt etmesiyle "Çılgın Jack" lakabıyla anıldığını belirtmektedir (Güllübağ, 2016: 197).

Yukarıda belirtildiği gibi cesur bir asker olan George, cephede arkadaşlık kuracağı erleri de kendisi gibi savaşmaya gönüllü, istekli, yetenekli olan kişilerden seçtiğini belirtmekte ve savaşmak istemeyenlerin gerekçelerinin çok olduğunu dile getirmektedir (bkz. Sassoon, 2000: 28). Onların isteksizliğinin birliktekilere de ayak bağı oluşturacağını düşünen George, savaş öncesi aldığı İngiliz askeri eğitimiyle içselleştirdiği savaş odaklı düşünme ve birlik olarak hareket etme tutumuna karşın, böyle düşünmeyenlerin

operasyonların başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olacaklarını düşünmektedir. Savaşta amacın insanları bira araya getirdiği düşüncesinden yola çıkarak karakterimiz George'a göre bu insanların savaş becerilerinin olması, birlik olarak hepsinin amaçları doğrultusunda hedefe varmaları noktasında önem arz etmektedir. Çünkü kendisi de hem savaş gönüllüsü hem de cesur oluşuyla birliğinden beklentileri de bu yöndedir.

George'un cesaretiyle bütünleştiği düşünülen karakterinin ona savaşçılık özellikleri ve yeteneği kazandırdığı göz önünde bulundurulduğunda kendisinin bir kurşunla göğsünden yaralanması sonucu bunu kendisine yakıştıramaması doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Üst bedenine aldığı kurşunla ölümden dönmüş olmasına rağmen birliğine geri dönmek istemesi (bkz. Sassoon, 2000: 171) onun birliğine olan sadakatinin bir yansıması olduğunun, almış olduğu eğitimlerinin etkisiyle duygu ve tutum olarak cephede hem cephede hem de cephe gerisinde cesur davranışlar sergilemesini açıklar niteliktedir. Bu çıkarımlar doğrultusunda tıpkı George'un kahramanlık ve savaşmak odaklı tüm duygu, düşünce ve davranışlarını yaratıcısı olan Sassoon'un sosyo-kültürel çevrenin etkisiyle ortaya çıkan kişiliğinden aldığını söylemek mümkündür.

Sassoon, toplumsal ve kültürel çevresinin de etkisiyle sadece savaş odaklı bir subay olarak yetişmemiş aynı zamanda da entelektüel yönüyle da dikkat çeken bir karakter olarak boy göstermiştir. Sanata, edebiyata ve dolayısıyla kitaplara olan ilgisinin büyük olduğu bilinmektedir. Kurgusal otobiyografisinde başkarakterini üzerinden de bunu yansıtmaktadır. Başkarakter George, okumaya verdiği önemi sırt çantasına savaş mühimmatlarının yanı sıra kitap da koymuş olması ve cephe gerisinde de mum ışığında okumaya çalışması ile entelektüel tarafını da ortaya koymaktadır (bkz. Sassoon, 2000: 43,77-8).

George, eserde arkadaşı David'ten (gerçek hayatta Robert Graves) bahsederken onunla olan ortak zevklerini dile getirir. David'le olan edebiyat üzerine sohbetlerinin özelliklerini şu; "İngiliz Edebiyatı hakkında konuşmayı severdim ve onu bazen karşı çıkmaya cesaret edebildiğim bir kâhinmiş gibi dinlerdim (Sassoon, 2000: 106) şeklinde ifade etmektedir. George'un kendi kültürel çevresinin etkisi bağlamında ortak noktada birleşeceği ve zevkleri hakkında sohbet edeceği arkadaşlıklar kurma eğilimi olduğu göze çarpmaktadır. David'i taburdaki diğer arkadaşlarından ayrı tuttuğunu aşağıdaki söylemlerinden anlamak mümkün.

“Arkadaşlarımın hayata bakış açısı çoğunlukla mekanikti; her şeyi sıradan bir gevezelikle hallediyor ve hatta savaşın renkliliğini sıradan bir duruma dönüştürüyorlardı. Üç aylık ayrılıktan sonra David Crommlech’le karşılaşmam dört gözle gelmesini beklediğim, neşemi ve yaratıcılığımı harekete geçirdi” (Sassoon, 2000: 78).

George’un kendine dost edineceği karakterlerin kendisi gibi entelektüel yapıda olması George için önem arz etmektedir. Alışık olduğu sosyal çevresinin ve kültürünün etkisinde eğilimlerinin devam ettiğini gözlemlemekteyiz.

Fakat farklı etnik kökler, sosyal yapı ve kültürlerden gelen hem George’un hem de diğer askerlerin de içinde buldukları grupların, aynı amaç doğrultusunda birbirleriyle dayanışma içerisinde oldukları da görülmektedir. Eser içinden vereceğimiz örnekler Durkheim’in ortaya koyduğu mekanik dayanışma kavramına delil teşkil etmektedir.

Harekete geçtiğimizde, umutsuz bir telaş içinde karanlıkta dolaşmış dikenli telleri kesmek, tel makaslarının sapları plastik kaplı ve Ordu ve Donanma Mağazaları’ndan yeni alınmış da olsa bile bir marifet gerektiren bir işti. Birkaç defa siperimize girmek zorunda kaldık.[...] Kendle ve Worgan var güçleriyle kesiyorlardı. Ancak ışık arttıkça deri eldivenlerimizi mahveden kesme ve koparmaların hiç de etkileyici olmayan etkilerini fark etmeye başladım. Üç buçuk saattir çalışıyorduk fakat çit pek hasara uğramış görünmüyordu” (Sassoon, 2000: 46-7).

Tespit edilen bu örnek gibi eserin ileriki bölümlerinde de mekanik dayanışma savını destekler nitelikte örnekler askerlerin davranış ve düşüncelerinden çıkarımsanacak yoğunlukta metinde yer almaktadır.

George’un da içinde bulunduğu bölüğün bir sabah Mametz’e doğru yol alırken çamura bata çıka nasıl gittiklerini ve iki kilometrelik yolu üç saatte nasıl aldıkları anlatılmaktadır. Hedefe vardıklarında hazırlık bombardımanının başladığını ve ardından silah seslerinin tekrar kesilmesiyle sessiz bekleyişlerinden sonra el feneri yardımıyla koruluğa giden yolu hep birlikte aramaya başlamaları (bkz. Sassoon, 2000: 58-9) Durkheim’in ortaya koyduğu mekanik dayanışma kavramına güçlü bir örnektir. Çünkü her iki örneğimizde de ortak bir amaç doğrultusunda birbirinden farklı kültürel unsurlar ve özellikler barındıran bir grup içerisinde tek tip görevi dayanışarak yaptıkları görülmektedir.

Yine Durkheim’in organik dayanışma kavramına örnek teşkil edecek kanıtlara da paragraf içerisinde rastlamak mümkündür: “Birliklerin bazıları koruluğa doğru hararetle ateş ediyorlardı, diğerleri de Alman paketlerini kurcalıyorlardı. Fernby her iki taraftaki ağaçlardan keskin nişancıların bizi gözlediğini söyledi” (Sassoon, 2000: 61).

Dayanışma arkadaşlıklarından yola çıkarak toparlamak gerekirse; George'un karakterinin kendi kültürel köklerine benzeyen, sanata edebiyata önem veren dolayısıyla kendi içinde yetiştiği kültürel değerlere, yakınlığa ve benzerliğe sahip olan insanlarla arkadaşlık ve samimi ilişkiler kurma eğilimindeyken askeri grup içerisinde ise kültürel ve sosyo-ekonomik tüm farklılıklara rağmen diğer askerlerle ortak amaçları doğrultusunda dayanışma içerisinde düşünsel ve davranışsal tutum sergilediği görülmektedir.

Eserlerin Karşılaştırmalı Karakter Analizi Değerlendirilmesi

Alman yazar Erich Maria Remarque'nun *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* adlı eserinde Paul henüz ondokuz yaşındadır. İçinde bulunduğu hâkim kültürün, ona ve dönemin gençlerine savaş yanlısı tutumlarını dayatması ve Alman burjuva sınıfının askerliğin bir kahramanlık göstergesi olduğuna dair inançlarını yönlendirilmesi neticesinde Paul zorunlu olarak henüz okulu bitirmeden kahramanlık hayalleriyle savaşa katılmıştır. Fakat ne cephede ne de cephe gerisinde beklentilerine karşılık bulmuştur. Yaşının vermiş olduğu tecrübesizlikle hayal kırıklığına uğramış ve geri dönmenin mümkün olmadığı bir savaş deneyimi yaşamıştır. Savaşın korkunçluğu karşısında zorunlu olarak kendisine sunulan görevi yerine getirmeye çalışmıştır. Paul'un tüm bunların neticesinde hem bireysel hem de toplumsal yabancılaşma yaşadığı görülmüştür.

Siegfried Sassoon'un "Bir Piyade Subayının Anıları" adlı eseri kurgusal otobiografik eser olma özelliği göstermektedir. Dolayısıyla George karakterinin Sassoon'un kendisi olduğu düşünülmektedir. Zira Güllübağ'ın bildirdiğine göre Sassoon bu hatıralarında dile getirdiği ve kurguladığı karakterleri doğrudan kendi hayatından aktarmaktadır. O halde George, tıpkı Sassoon gibi, yirmi yedi yaşında, varlıklı bir ailenin çocuğudur. Paralı okullarda okumuş ve yaz kamplarında da askeri eğitim almış olması George'un un savaşa hem fiziksel hem de psikolojik olarak hazır olduğunu söylemek doğru olacaktır. Zaten birinci dünya savaşı başladığında İngiliz ordusuna gönüllü olarak katılmıştır. Savaşı da bir deneyim yaşamak olarak görüyor olması onun savaşın tüm olumsuz şartlarında bile yabancılaşma yaşamadığını göstermektedir. İstekli ve gönüllü olarak orduya katılması ve kültürel olarak da eğitim geçmişinin ve askeri öğretilerinin doğrultusunda George'un savaşa hazır olduğunu göstermektedir. Bunun neticesinde subay olarak gerçekleştirdiği askerlik görevini de en iyi şekilde yapmış olduğu görülmektedir. Paul, savaş öncesi içinde bulunduğu toplumun kültürel değerleri doğrultusunda savaş ve kahramanlık unvanı odaklarıyla

güdülendirilerek savaşa gönderilmiş olması ile beklenti ve savaş gerçeklerinin çatışması neticesinde, yaşadıkları olumsuz şartlardan dolayı savaşın korkunç yüzüne vurgu yapmaktadır.

Sassoon ise kendi kültürel değerleri ve dolayısıyla doğayla iç içe olan uğraşları neticesinde doğa hayranıdır. Dolayısıyla Sassoon, George karakteri üzerinden savaşın zorlu şartlarında bile doğa tasvirleri yapmış, gün doğumu ve batımını, değişen renkleri, mevsim geçişlerini ve zaman zaman kuşları gözlemlemiş, kaleme almış olduğu görülmektedir. Her iki karakterin sosyo-ekonomik tüm farklılıklara rağmen diğer askerlerle ortak amaçları doğrultusunda dayanışma içerisinde düşünsel ve davranışsal tutum sergilediği görülmektedir. Her iki başkarakterin de grup içi yardımlaşmaları dikkat çekmektedir.

Fakat cephe gerisinde arkadaşlık ve dostluk bağları incelendiğinde askerliğini er olarak yapan Paul'ün dört arkadaşı kendi lise arkadaşlarıdır (bkz. Remarque, 1971: 11). Dolayısıyla dostluğunu devam ettirdiği arkadaşlıkları çoğunlukla bu gruptan oluşmaktadır. Ortak kültürden beslenmiş ve savaşa itilmiş olan ortak geleneğin çocukları olduğunu söylemek mümkündür. George için de benzer seçimler söz konusudur. Şöyle ki; George karakterinin bireysel seçimleri, kendi kültürel kökleriyle benzerlik gösteren, kendisi gibi sanata edebiyata önem veren insanlar yönünde olduğu gözlemlenmektedir (bkz. Sassoon, 2000: 46). Dolayısıyla George'un kendi şekil aldığı kültürel değerlere, yakınlığa ve benzerliğe sahip olan insanlarla samimi ilişkiler ve arkadaşlık kurduğu görülmektedir.

Sonuç

Her iki eserde başkarakterlerin üzerine yapılan analizlerde onların sahip oldukları kültürel birikimlerin davranışlarına, hayat görüşlerine, duygularına, eğilimlerine ve beklentilerine yansıdığı bulgularına varılmıştır. Karakterlerin bireysel olarak arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinde de benzer kültür geçmişine sahip bireylerle dostluk kurdukları saptanmıştır. Ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş grupların, cephelerde ve cephe gerisinde dayanışma ve yardımlaşma içinde bir bütünlük oluşturdukları tespit edilmiştir. Grup içinde birbirleriyle ortak kültür ve birbirine benzer hayat görüşü, duygu ve düşünce içinde olmaksızın dayanışma halinde olmaları, birbirlerine destek vermeleri, yabancılaşmadan çok, bir dayanışma kültürü geliştirmelerinden dolayıdır. Bu dayanışma biçimlerinin Durkheim'ın ortaya koymuş olduğu mekanik ve organik dayanışma biçimleriyle örtüştüğü görülmektedir. Bu veriler ışığında iki önemli tespitin altını çizmek yerinde olacaktır. Yazarların, öz yaşam deneyimleri ve içinde yaşadıkları genel ve grup kültürlerinin etkisi, eserlerdeki başkarakterlerin kurgulanmasında etkindir. Bu etkiler,

Atatürk Üniversitesi

Korpusgermanistik Dergisi/ Korpusgermanistik Journal 1 (2022)

yapılan bu çalışmada kültürbilim ve sosyoloji kavramlarıyla bağdaştırılarak ortaya konmuştur.

KAYNAKÇA

- Başaran, F. (1974) **Psiko-Sosyal Gelişim. 7-11 Yaş Çocukları Üzerinde Yapılan Bir Araştırma**, Kalite Matbaası, Ankara Üniversitesi Yayınevi.
- Demirhan, H. (2012). “**Yunan İsyanında Londra Yunan Komitesi ve İngiliz Yunaneseverlerin Faaliyetleri**”, *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 22, s. 41-64.
- Erkurt, G. Ş. (2017). Çevirmen İdolo-Kültürü: **Edebiyat Çevirisinde Kültür Aktarımı Mekanizması - Alman Edebiyatı çevirileri üzerinden Karşılaştırmalı İnceleme Yöntemi Denemesi**, Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- Fichter, J. (2009). **Sosyoloji Nedir**. çev: Prof. Dr. Nilgün Çelebi 9.Baskı Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gözcü, A. (2016). “**I. Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti’nin Gündelik Hayatından Kesitler**”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi XVI/32* (2016-Bahar), s.133- 169.
- Güllübağ, M. (2014). “**Bir Piyade Subayının Anıları’nda Şiirsel İzler**”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(10), 155-173.
- Güllübağ, M. (2016). **Gelibolunun İngiliz Yazarları**. Kayseri: Tiydem Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1974). **İnsan ve Kültür**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hegel, G.W. F. (2017). **Phänomenologie des Geistes**. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Journet, N. (2009). **Evenselden Özele Kültür**. çev. Yümni Sezen, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Remarque, E. M. (1971). **Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok**. (Çev.Behçet Necatigil). İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Sassoon S. (2000). **Memoirs of an Infantry Officer**. Kent: faber and faber
- Öymen, Ö. K. (2018). “**Marx’ta Din, Kapitalizm ve Yabancılaşma**”, *Özne Felsefe Bilim ve Sanat Yazıları Dergisi*, 28.Kitap (2018-Bahar), s.119-126.
- Smith, P. (2007) **Kültürel Kuram**, İstanbul: Babil Yayınları.
- Timuçin, A. (1992). “**Yabancılaşma Sorununa Genel Bakış**”, *Felsefe Dünyası*, 5 Ekim, 16-23.
- Uygur, N. (2003). **Kültür Kuramı**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.